

ki so se pečali z domačo zgodovino. Bil je vrhu tega usmiljenega srca in velik dobrotnik ubogim. V političnih vprašanjih pač ni hodil z nami; vendar se nam zdi, da so v tem oziru bolj drugi vodili njega, nego on nje. Bil je jeden tistih kranjskih Nemcev, ki so se z vso ljubeznijo oklepali dežele, katera jih je porodila. In taki izmirajo zdaj, narodno nemstvo povzdiga glave! To pa ne pozna Kranjske in sreča ožje domovine naše mu je deveta briga. — Svoje rokopise in knjižnico svojo je pokojni ostavil deželnemu muzeju »Rudolphinum«. Čast bodi njegovemu spominu!

O hrvaški književnosti v zadnjem četrletju 1886 nimamo mnogo poročati; zlasti lepa knjiga je rodila kaj malo sadu. Nekoliko so temu krivi mnogi, morebiti tudi prenmogli časopisi, ki trebajo več duševnega kapitala, nego jim ga hrvaški narod v sedanjih svojih razmerah more dajati, da bi ga ne pogrešal drugje. Mnogo je bistrih glav, ki bi mogle spisati dela trajne vrednosti, ko ne bi morali dan na dan še mokre rokopise pošiljati v uredništva političkih listov. Kolikor je lepi knjigi ostalo zvestih delavcev, pobero jih zabavni časopisi, literarna društva, pa tudi podlistki raznim dnevnikom. Vsi ti imajo proti koncu leta mnogo dela s pripravami za prihodnje leto. Od lepih knjig nam je torej danes oglasiti samo *Blagajčeve* »Hrvaške narodne pjesme iz Bosne«, ki so posebno zanimive zato, ker jih je pisatelj po večem nabral med bosenskiimi Hrvati muhamedani. Prijateljem ljudske poezije je ustregel tudi mladi *dr. M. Šrepel* z učeno razpravo svojo »Ob akcentu in metru junaških narodnih pjesama«. Pisatelj loči pesme v takšne, ki se pojo, in v takšne, ki se samo narekujejo, ter dokazuje med drugim, da so pesniške vrstice v poslednjih mnogo bolj dovršene. — *Dane Gruber* je priobčil malo zgodovinsko razpravo: »Nelepić knez cetinski«. — Od *Zoch-Mencinove* »Male hrv. enciklopedije« je prišel na svetlo II. snopič, ki seza do besede »Bourdaloue«. — Marljivi šolski pisatelj in učitelj Čugšvert v Senji izdal je IV. zvezek periodičnih knjižic »Obča pučka škola«, v kateri učijo kako treba gradivo šolskih knjig zvrstiti v neločeni ljudski šoli. — *Biankini* v Dubrovniku je napisal knjižico: »Ob uzgoju i njegovanju cvieća, uresnog grmlja i drveća«, ki je dobro došla vrtnarjem in drugim prijateljem cvetlic. — »Hrvatski književno-pedagogijski zbor« je podelil letos udom svojim po tri knjige: Kuhačevu »Pjevanku«, Amosa Komenskoga »Informatorium« in Trstenjakovo »Dobru kućanicu«. Društvo je nameravalo izdati tudi še Tomasejeve: »Misli ob uzgoju«, pa jih je za letos moralo opustiti zastran pomanjkanja podpornih udov. Res da en forint na leto ni mnogo, alj vsled prevelikega števila raznih društev se drobi narodni kapital, katerega večkrat ravno najkoristnejšim narodnim začetjem največ pomanjkuje. — Društvo sv. Jeronima je razposlalo za letos četvero knjig: Koledar »Danico«, ki se odlikuje z raznimi prav zanimivimi sestavki, zvezek »Života svetaca«, izvorno pripovedko »Kovačovo Barico« od Lihla in »Pripoviesti iz hrvatske poviesti« od prof. Klaića. O poslednji prelepi knjižici bomo o priliki kaj več povedali. — Ne treba nam posebej oglašati, da so se proti koncu leta ponovili vsi stari koledarji za razne vsakdanje potrebe. Književno vrednost imajo le zabavni in poučni sestavki, ki so dodani vsakemu koledarju in ki so tudi trebali pomoči raznih književnikov. — *Jugoslavenska akademija* izdala je dva nova zvezka »Rada«, glasila svojega. LXXVIII. knjiga ima to-le vsebino: »Djakovački potres dne 24. marc. 1884«, od dr. Pilarja; »O povratku studeni mjeseca svibnja« od Torbarja; »Predhistorijsko kamenito orudje iz narodnoga muzeja u Zagrebu« od dra. Kišpatića ter II. in III. izvješće potresnoga odbora od istega pisatelja. V LXXXI. knjigi pa čitamo: »Priorat vranski sa vitezi templari i hospitalci sv. Ivana« od Kukuljevića; »O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata« od dra. Maretića; »Religija Srba i Hrvata na osnovi pjesama, priča i govora narodnega« Dio III. *Sunce*, od Nodila; ter »Ostatak optativa u staroj slovenštini« od Valjavca. Razven tega prišel je na svetlo 8. zvezek velikega »rječnika«, ki ima besede od *dovesti* do *djavli*; potem VIII. knjiga listin, ki se

tičejo razmer med južnimi Sloveni in Benečani in jih je nabral in uredil marljivi arheolog *Sime Ljubić*; a naposled XVIII, knjiga „*Starin*“, v kateri je nabranih veliko število manjših pisem razne vsebine.

Srbska književnost. Ručni rad u muškoj školi. Suvremeno pedagoško pitanje. Od Srd. M. Adjića. I. Beograd. Štamparija napredne stranke 1886. 120 str. Cena 8 paradin. V tej knjigi govori Adjić ob vprašanji, katero razpravljajo pedagogi posebno na Nemškem jako živahno. Najveljavnejši pedagogi so za to, naj bi ne urila narodna šola samo razuma, ampak tudi roke. V tem so si jedini učitelji; a v koliki meri, o tem so mnenja različna. Ona vrsta, katero imenuje pisatelj ‚ekonomsko‘ meni, naj šola vzgaja delavce. ‚Pedagoški‘ stranki gre pa le za izobraževanje rok brez materijalnega cilja; ‚filozofski‘ je pa ročno delo samo podlaga za umno in нравno izobraževanje. V tej knjigi razlaga pisatelj, kako se vrši to ročno delo po šolah evropskih; v drugem delu bode razvil svoje misli ob uvedeni tega pouka v srbske šole. Vsakako nam knjiga kaže, kako marljivo opazujejo Srbi napredek evropskega šolstva. — Knjigarna bratov M. Popovićev v Novem Sadu izdaje v svoji zalogi dela Milodara P. Šapčanina. Prve štiri knjige obsežajo manjše pripovedke, potopisno črto z Drine na Nišavo in Hasango, v peti bodo pa zopet manjša dela. — V Pančevu sta začela izdajati založnika Kosanić in Popović srbski prevod D. Mackenzie Wallacejeve temeljite knjige o Rusiji pod naslovom ‚Rusija‘. Prevod pride malo kasno, ker je že nad deset let, kar je izšel original. Vendar bo pa služila še danes dobro, ker se obračajo oči vse Evrope zopet proti severu in ni najti knjige, ki bi opisavala Rusijo tako na tanko in temeljito kakor ta. — V Novem Sadu izhaja že dve leti: ‚Stražilovo, list za zabavo, pouku i književnost‘. Lastnik in urednik mu je Jovan Gršić. V tem času je obelodanil list že mnogo lepih proizvodov srbske literature. Posebno pa ustreza čitateljem s svojim pregledom srbske in hrvaške književnosti. H.

„**Srpska kraljevska akademija u Beogradu**“. Dne 1. novembra 1885. odobrila je srbska narodna skupščina v Nišu vladni predlog, naj se osnuje mesto ‚Srpskega učnega društva‘ akademija znanostim in umetnostim. Zaščitnik ji je kralj srbski. Deli se na štiri razrede: v prirodoslovni, filozofični, društveni in umetniški. Svoje razprave bo izdajala v ‚Glasu kraljevske srpske akademije‘, dokumente pa v ‚Spomeniku‘. Po odobrenem predlogu bo štela po 25 rednih članov, izmed katerih jih sme biti 8 izven Srbije, dopisnikov pa 60. Članove si izbira akademija sama, vsako leto po jednega rednega in dva dopisnika. Svečano sejo bo imela vsako leto 25. februarja. Na čelu ji stoji predsednik. Njegov namestnik je tajnik. Razven teh dveh dostojanstvenikov ima še svojega blagajnika in pisarja. Predsednika izbere kralj na tri leta. On voli tudi prve članove. Vse zbirke učenega društva preidejo v njeno last, nji se preda tudi zemljišče, katero je poklonil knez Mihajlo za prosveto. Država daje akademiji letno podporo, plačuje ji stanovanje in tiskovne stroške. H.

Češka književnost. Na stroške praškega mesta je izdal Jar. Čelakowsky prvi zvezek dela ‚Codex iuris municipalis regni Bohemiae‘, pod naslovom: Privilegia civitatum Pragensium. 8° (LXVI in 811 str.) Delo je velike važnosti za zgodovino češko; zato je založilo mesto praško prvi zvezek in je obljubilo podporo tudi vsem drugim zvezkom (proračunjenih jih je samo za Česko 16) v meri, kolikor se tičejo Prage. Poleg tega je privolilo podporo tudi naučno ministerstvo in češka mesta gotovo ne bode zaostala za Prago. Od zbornika ‚Codex juris Bohemici‘, katerega izdava dr. Hermenegild Jireček, prišlo je na svetlo že sedem zvezkov. — ‚Spolek českých žurnalistů‘ v Pragi je sklenil na občnem zboru 5. dec. 1885., da ustanovi podporno zalogo za vdove in za sirote delujočih udov in je odločil v ta namen 5000 gld. Hišni posestnik Ludovik Ježek daroval